

Matthias Stein

Programma Quo Rector Universitatis Rostochiensis Matthias Stein/ U.I.D. & Cod. Professor Publ. a Bacchanaliorum Impietate ad Passionem & mortem Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi, pie atque sobrie meditandam Omnes Omnium Ordinum Cives Academicos ea, qua decet, Humanitate invitat, & hortatur : [P.P. Dom Quinqu. A. 1656. Sub Sigillo Rectorali]

Rostochii: Weplingius, [ca. 1700]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn734943628>

Druck Freier Zugang

R U Progr. 1656 A

1) Rector et Conciliium.

2) Matthias Stein.

PROGRAMMA

QVO

RECTOR

UNIVERSITATIS ROSTOCHIENSIS

MATTHIAS Stein /

U. J. D. & Cod. Professor Publ.

à

BACCHANALIORUM Impietate

ad

Passionem & mortem Domini
ac Salvatoris nostri

JESU CHRISTI,

piè atque sobriè meditandam

*Omnes Omnium Ordinum Cives Academicos
eâ, quâ decet, Humanitate invitât,
& hortatur.*

Rostochii, Typis JOH. WEPPLINGII, Univ. Typogr.

Acchanalia, impium illud & factis famosum festum, quod incredulæ, & à verâ veri Dei notitiâ, veroque eum colendi modo remotæ, contra verò Diaboli laqueis irretitæ gentes hoc potissimum tempore *μεγά πινυσι Πανθησας* celebrabant, à Baccho suo & nomen & ortum trahere, quotus ignorat? Nomen Bacchi unde dicatur, disquiritur apud Philolo-

gos; alii enim *δοτὸ τῆ βαζαν*, quod loqui significat, deducunt, hâc ratione suffulti, quòd Bacchi Sectatores communiter volubilis linguæ & maximè loqvaces esse solent, juxta illud Horatii Epist. Lib. 1 Epist. 5. ad Torqvatum:

*Quid non Ebrietas designat opera recludit,
& iterum: Fæundi calices quem non secere disertum?*

Neque à vulgari & consvetâ loqvendi ratione eum ita dictum volunt, sed à vehementissimo, planè incondito clamore, ululatu & vociferatione, quæis bacchantes uti solent. Burcard. Pylades Brixianus hâc de re ita loqvitur: Theogon. L. 2. p. m. 305.

At βαζαν Bacchum, & γρᾶσι dixere βαζαν

Clamorem βαζαν quod sua lingua notes.

Nam madidi vino magnos efferre tumulus,

Bacchantesq; solent sapè vocare Deum.

Alii *δοτὸ τῆ βακχέων* hoc vocabulum, Bacchus, dictum volunt, quod verbum & activè & Passivè significat, & idem est, quod furore Bacchico agitari, affici & rapi; vel in furorem Bacchicum impellere, concitare: Unde Bacchantes infani & furore perciti dicuntur. Vid. Joh. Casp. Sviceri Lexicon Græco-lat: & Lat. græc: ad vocem *βακχέων* & *βακχέομαι*. Alii alios hujus vocis, aperunt fontes, quos alii percontandos relinquimus. De Personâ potius Bacchi solliciti sumus. Tradunt autem fabulæ Poëtarum quod Bacchus fuerit filius Jovis & Semeles filix Cadmi regis Thebarum & Harmonia seu Harmiones, quæ Martis & Veneris filia fuisse creditur. Illa, postquam Jovem pellexerat ad concubitum, gravida facta ex eoque Liberum seu Bacchum concepisse dicitur. Quod crimen Juno Soror & Conjux Jovis iniquo ferens animo, Semelem hanc qui perderet meditabatur. Persvasit ergo ei in vetulam conversa ut Jovem Amatorem suum non alio, nisi quo ipse Junoni suæ apparere solitus, apparatu, ad cubile suum vocaret, ut auctoritas gravitasque ejus, quam propter concubitum cum Jove prætendebat, magis conspicua redderetur. Hoc dum faceret infelix Semele, Jovis fulgura, tonitrua & fulmina sensit, quos tumultus æthereos cum corpore ejus mortale non ferret, igne consumpta atque deleta esse dici-

tur. Fœtum autem (Bacchum, quem utero gestabat) inde exemptum Jupiter, si (quod Poëta addit) *credere dignum est*, ad complenda tempora materna femori suo inseruit. Unde & Bacchus Bimater & bis natus esse dicitur. Vid. hanc fabulam pluribus Circumstantiis descriptam ab Ovidio lib. 3. Metam. arg. 3. Conf. Hesiodi Theogon. p. m. 195. aliosque. Variis idem Bacchus à gentilibus insignitur titulis atque nominibus, quæ paucis versibus comprehendit Ovid. Lib. 4. Metam. arg. 1. & explicat maximam partem Pylades l. c. Conf. Becmannum de Originibus lat. lingvæ p. 273. Ut autem propius ad rem accedamus, hunc Bacchum non modo vini, sed & zythi, Diod. Siculo teste, Auctorem & inventorem crediderunt, quod scilicet vitem ejusque culturam primus invenerit, & rationem generosum hunc potum præparandi posteris monstrârit. Hinc Deum vini & genialis uvæ confitorem, non modò l. c. sed & alibi passim in vanitate mentis suæ eum dixerunt. Pro hoc autem beneficio hominibus præstito, quòd maximè & ad delectationem & recreationem faceret, summo eum, dum vivit, affecerunt honore, ejusque inventum submissâ semper animi veneratione exosculati sunt; mortuum autem, ut memoria tanti beneficii perennis esset, in Deorum numerum eum retulerunt. Quod ut publicè testatum facerent, non modò splendidissimis honorum titulis eum ornavunt, sed & inani cultu invocationis eum sunt prosequuti, imo festum in honorem ejus religiosâ animi devotione celebrandum decreverunt, decretumque celebrarunt. Quâ de re citatus Ovidius in fine Lib. 3. & initio 4. Metam: post alios, videri potest. Ritus autem quibus in hoc festo Bacchanaliorum ritè peragendo usi sunt Ethnici, à variis variè describuntur. Summa eorum huc redit: Postquam Liber seu Bacchus in Arabiâ, quò cum exercitu suo profectus erat, à rege Lycurgo, cujus amicitiam sibi pollicebatur, rebus humanis exemptus esset, quod Nonio, Plutarcho aliisque credimus, simulacrum ejus miro artificio efformatum erexerunt, idque maximâ venustate ac pulchritudine exornarunt, ut eò magis hâc ipsâ decepti homines adducerentur ad festum hoc dignè celebrandum. Maximè autem in hoc simulacro proprietates & effectus vini exprimere, & vivis coloribus ob oculos ponere laborarunt; fingebatur enim & pingebatur illis Bacchus formâ juvenis, corpore tenero & delicato, virginem referente, unde & Virginis formam trahere, tenerque ac formosus Poëtis dicitur. Jam læpe adductus Naso ita de eo canit; Lib. 4. Metam. arg. 1.

— Tibi enim inconsumpta juventa,
Tu puer æternus. Tu formosissimus alto

Cono

fuo accinebant, quæ vociferationes astra ferientes auribus percipiebantur, quæ gestulationes, saltationes maximè lascivæ, quæ comestiones, comotationes, quæ scandala ac imagines obscenæ oculis conspiciiebantur, quæ veneficia, quæ cædes, quæ supra, imo quæ nefanda hic patrabantur! Conveniebant ad hæc Sacra, maximè noctu, Viri mulieresque, adolescentes Virginesque *nudari*, caput femoraque pampinis & uvarum racemis cincti, sicque terribilissimam suam inter tympana & cymbala horrendosque ululatus, ut vox quiritantis audiri non posset, exercebant libidinem, nec desistentes hæc in solemnitate suâ priusquam natura omnes ipsis vires denegasset, ipsique ut amentes exanimesque planè procumberent. Summa: quicquid scelestum, fœdum, impium & ab honestate remotum est, id in hoc festo gentiles peragendo suo immolabant Baccho. Vid. Theodoret. Lib. 3. cap. 5. In Ægypto autem & Indiâ hoc festum primùm celebratum esse scribitur, inde per Melampum Amythaonis filium, quod ex Polyd. Virgil. constat, in Græciam delatum, ibique prodibant in publicum amphoram vini & palmitem gestantes facie tegumento papyraceo obductâ, hederâ & corymbis coronati; utque eò magis prava in hominibus libido concitaretur, iique hoc ipso promptiores paratiorisque redderentur, ad festum hoc rite peragendum, ex instituto Melampi spurcissimam Veneris imaginem cum canu & organis circum ferebant, omnibusque conspicendam dabant. Tandem in Hetruriam & sic quoque Romam hoc malum venit, ibique summo studio magnaque cum voluptate primùm à mulieribus, dein quoque viris per omnis generis scelera atque flagitia est celebratum, adeo, ut nullum unquam tantum tamque latè patens malum Livio Lib: 39. dec: 4. teste, in Republicâ Romanâ cognitum fuerit, quàm hoc ipsum; quare & tandem à Senatu animadversum, legeque severissimâ prohibitum est. Hæc ergo sunt illa gentilium Bacchanalia seu Orgia, hæc solemnitates illæ Baccho dicatæ; dignus sanè tali Deo Religionis cultus, qui nihil habet præter impuritatem, vitia atque peccata. Si enim Bacchanalia dixeris, omnem impietatem, nequitiam malitiamque dixeris, quo sensu & ipse Juvenalis hanc vocem acceptam vult quando ait: Sat. 2.

Qui curiosi simulant & Bacchanalia vivunt.

Quis ergo sanæ mentis homo, nec dicam Christianus, iis delectaretur, nec ea potius averfaretur detestareturque? quis, nisi totus à Spiritu illo impuritatis obsessus & agitato, Bacchantibus se jungeret, cum hæc eorum vita non modò revelato, sed & naturali lumini è diametro sit contraria? ipsa enim sana ratio nobis distat, illa vitia, in

quibus Bacchantes se turpiter volutant, cane pejus & angve cuius
ingenuo homini vitanda esse; quis ergo contra rectæ rationis Dicta-
men ageret? Nos merito, C. O. *Qui à Patre Luminum idonei facti
sumus ad participandam Sortem Sanctorum in luce, quibz erepti sumus ex
potestate tenebrarum ac translati in regnum filij Dei Col. 1. 12. 13.* Cum hi-
sc tenebrarum operibus nihil commercii habemus, Nox enim gen-
tilissimi processit, dies autem Christianismi nobis appropinquavit; abiciamus
igitur opera tenebrarum & induamur habitu, qui luci conveniat, ut in erdium
compositè ambulemus, non in comestationibus & ebrietatibus, non cubilibus
ac lasciviis, non lite & invidia, sed induamus Dominum Jesum Christum, nec
carnis curam habeamus ad explendas cupiditates. Rom. 13. 12. seq. *Ilu xie
enim nobis hæc Salutaris gratia Dei erudiens nos ut abnegatâ impietate &
mundanis cupiditatibus temperanter, justè & piè vivamus in presenti seculo.*
Tit. 2. 11. 12. Maximè autem impellat nos ad impios hosce Bacchan-
tium ritus detestandos ac fugiendos, contra verò ad sobrietatem ac
temperantiam aliasque Christianas virtutes exercendas præsens tem-
pus, quo jejunium quadragesimale dulcissimi Salvatoris nostri rite
celebrat Ecclesia, seque ad meditando Passionem & mortem ejus
seriâ pœnitentiâ præparat. Quam indignum & iniquum esset
jejunante Domino servum gulæ litare, eodemque contristato, affli-
cto, contumeliam doloresque vehementissimos sentiente, agonizan-
te, imo moriente, lætari, in deliciis ac voluptatibus vivere. Non decet,
inquit Bernhardus de Pass. Dom. *membrum delicatum esse sub capite cru-
cifixo, nec ad capitis corpus se indicat pertinere membrum, quod capiti com-
passum non fuit.* Vinciamur ergo vinculis passionis boni Jesu, ut etiam vin-
culis Charitatis cum eo vinciri possimus. Ipse vel vinculis charitatis devin-
ctus ad suscipienda vincula passionis, de cælo tractus in terras, nos è contra-
rio, qui de terris trahi desideramus ad cultum, prius passionis vinculum no-
stro capiti colligemus, ut per hoc ad charitatis vincula pertinentes unum effi-
ciamur cum ipso. Nos sumus servi, nos sumus membra Christi, pa-
tiamur ergo cum eo patiente, lugeamus cum eo lugente, moriamur
cum eo moriente, & jejunemus cum eo jejunante. Memoria cru-
cifixi crucifigat in nobis omne carnis desiderium. Tanta enim (quod
Orosius habet super Epist. ad Rom. lib. 6., est vis crucis, ut si ante oculos
ponatur (absit tamen hic omnis superstitio, & idololatriæ suspicio)
& in mente fidelium habeatur, ita ut ipsam mortem Christi intentis oculis
mentis adspiciat, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla supera-
re possit invidia; sed continuo ad ejus presentiam totus ille peccati & carnis
jugatur exercitus. Moriamur recordando Passionem & mor-
tem Salvatoris nobis ipsis, scilicet peccatis & concupiscentiis pravis
quæ

quæ in nobis habitant, moriamur mundo ejusque voluptatibus, cum
Jesus maxima cordis nostri voluptas dolore afficitur, *ubi Princeps no-*
ster (verba sunt Cassiod. super Psalm 50.) *canta afflictione suâ plangit, quis*
illo flente non fleret? quis illo dolente non gemeret? Hoc si piè intendi-
mus jejunio & sobrietati vitæ primùm studeamus necesse est, hinc
enim præsens tempus dicitur *Fast-Nachten* quod scilicet in eo tempe-
rantia, non vero luxuriei indulgere debeamus. Absit tamen à nobis,
ut cum superstitioso Pontificiorum choro quadragesimale illud,
jejunium ad exemplum Christi 40. dies & noctes jejunantis institut-
um probemus; Quod enim ad Christi jejunium attinet, in aprico
positum est, illud miraculosum & planè singulare, nobisque imitatu
prorsus impossibile esse, Christus enim intra 40. illos dies nil quic-
quam comedit Luc. 4. 1. quis autem in hoc eum imitari potest? Nec
aspiciamus legimus, talem à cibis abstinentiam, quam prætendunt pon-
tificii, nobis esse mandatam; est ergo illud frivolum & vanum jeju-
nium, est cultus electitius, quo frustra Deus colitur Matth. 15. 6. *Ad*
facta enim Christi non adstringimur, nisi accedat mandatum. Interim,
quod sæpius dixi, jejunium Christi perpetuæ sobrietatis & tempe-
rantia nos admoneat, ne graventur corpora nostra crapulâ Luc. 21.
34. ut ad opera vocationis & pietatis exercitia simus paratiores & vi-
gilantiores. *Est enim jejunium grande bonum* (Verba sunt Chrylost. Hom.
13. in Matth.) *Oracionem juvat, mentem purgat, sensum sublevat, carnem*
Spiritus subijcit, cor contritum facit, concupiscentia nebulas dispergit, libi-
dinum ardores extinguit, castitatis verò lumen accendit. Nec tantum cor-
pore sed & animâ jejunemus, nam nil juvat, inquit Augustinus, jejunare
corpore, si anima innumeri malis sit repleta, magnum contra & generale jeju-
nium est, eodem adserente, abstinere a vitiis acibus & illicitis hujus mundi
voluptatibus. Absint ergo à nobis, qui Christiani vocari volumus,
quæ vel speciem Bacchanaliorum supra dictorum habent: Absint
omnestumultus & discursationes, omnes Clamores & boatus tam
diurni quam nocturni, omniaque, quibus corporis voluptatem resta-
risolemus, signa, *tempus enim hoc,* verba sunt Augustini, *quo passio Do-*
minic celebratur, tempus gemendi est, tempus flendi, tempus consuecendi & de-
precandi. Absint omnes comotationes, omnisque vita luxuriosa.
Dominus jejunat, *Va ergo surgentibus summo mane, ut potum inebrian-*
tem sedentur, prorogantibus ad crepusculum usq; ut vinum incendat ipsos,
Inquorum convivis est Cithara ac Nabium, tympanum tibiaq; ac vinum
opus autem Jehove non inveniuntur, & factum manuum ejus non considerant.
Es. 5. 11. 2. Va valentibus potare vinum & strenuis admiscendum potum in-
ebriantem v. 22. Dominus dirissimam passionem ignominiosissi-

m am.

namque mortem subit, *Vae ergo iis qui impleri sunt, nam esuri-
ent, va iis qui nunc ridet, nam iugebunt atque flebunt.* LUC. 6.
25. Absint omnes gesticulationes, omnesque libidinem exci-
tantes choreæ, non enim nunc gesticulandi aut saltandi, sed ad
genua Christi procumbendi, ejusque vulnera adorandi tempus est.
Absint omnes rixæ & contentiones, absint omnia scandala atque
peccata, imo, apud nos ne audiantur quidem, ut ut enim semper qui-
dem Sobrietati atque Sanctitati studere convenit Christianis, tamen
hoc tempore, quo quanto pretio redempti simus quantumque pro
nobis redimendis Redemptor sustinuerit laborem quotidie edoce-
mur, maximè id fieri debere, quis negabit? At proh! multi sunt
etiam inter nos Christianos, qui hoc vix ac ne vix quidem animad-
vertunt, qui Bacchantis turbæ Ethnicæ insaniam exorco quasi revo-
care & vitâ suâ exprimere, imo ipsis Ethnicis longè deteriores se præ-
stare non erubescunt. Sed malo id Theologi cujusdam celeberrimi
Dn. D. Joh. Affelmanni verbis, quæ habet in programme quodam
anni 1617. quàm meis exprimere, ita autem ille: *Quid apud plerosque
hiscæ temporibus obtineretur in hac mundi Civitatum sentinâ, ubi jejunio
Christiano Bacchanaliorum celebrationem multis parasangis præferri res
ipsa ostendit, quâ, si forte unum illud de phallis excipias, ab hominibus
nostri temporis gentiles, à quibus hoc festum constat esse mutuatum, su-
perari, verè dixeris. Gentiles licet in sanè se gesserint, Bacchanalia ta-
men celebraturi, plerique utebantur ritu perpetuo, nobis varii sunt, imò
innumeri. Gentiles quorundam unum huic festo diem assignabant, quibus-
dam in locis tertio quoque anno tantùm semel celebrabant, nos non biduo vel
triduo acquiescimus, sed unam atque aliam septimanam huic idololatriæ
Gentiles clamore, potatione utebantur, nos nihil horum omittimus, multos ex
iis superamus, imò omnes, quantum maximum luxum & varios in convi-
via, aleam, saltationes, sumptus, quos non ita magnos in Diabolici hujus fe-
sti celebrationem gentiles impendisse historiarum periti fatebuntur. Gentiles
melius edocui non erant, imò sic colit Deos suos putabant, quod si unum Deorum
suum hoc modo offendi scivissent, haudquaquam fecissent, nos hæc vite gen-
te Jehovah offendit cum apprimè teneamus, idque ex verbo Dei doceamur, An-
tiochum, Comites Hohenloënses & complures alios, quos Dn. D. Gesnerus
oratione de Bacchanaliis recenset, in medio vesaniae hujus actu ultricem o-
mnipotentis Dei dexteram sensit, & ad interitum descendisse sciamus, ipsique seu-
ire divine signis moneamur, elata tamen manu & aperto capite peccare per-
gimus. Hæc & similes Virorum Dei querelæ ne apud nos, nunc tem-
poris quoque audiantur C. O. O. H. summo studio cavete,
P. P. Dom. Qvinqv. A. 1616. Sub Sigillo Rectorali*

qua in nobis habitant, moriamur mundo ejusque
 Jesus maxima cordis nostri voluptas dolore afflic-
 ter (verba sunt Cassiod. super Psalm 50.) tanta afflic-
 illo flente non fleret? quis illo dolente non gerneret?
 mus jejunio & sobrietati vitæ primùm studeam
 enim præsens tempus dicitur Fast-Nachten, quod
 rantia, non vero luxurie indulgere debeamus. A
 ut cum superstitioso Pontificiorum choro qu
 jejunium ad exemplum Christi 40. dies & nocte
 tum probemus, Quod enim ad Christi jejunium
 positum est, illud miraculosum & planè singular
 prorsus impossibile esse, Christus enim intra 40.
 quam comedit Luc. 4. i. quis autem in hoc eum
 uspiam legimus talem à cibus abstinentiam, qua
 tificii, nobis esse mandata; est ergo illud frivo-
 nium, est cultus electitius, quo frustra Deus col-
 facta enim Christi non adstringimur, nisi accedat ma-
 quod sæpius dixi, jejunium Christi perpetuæ
 rantia nos admoneat, ne graventur corpora n
 34. ut ad opera vocationis & pietatis exercitia sit
 gilantiores, Est enim jejunium grande bonum (Verba
 B. in Matth.) Oracionem juvat, mentem purgat, sen-
 Spiritui subicit, cor contritum facit, concupiscentia
 dinum ardores extinguit, castitatis verò lumen accen-
 pore sed & animâ jejunemus, nam nil juvat, in qui
 corpore, si anima innumeris malis sit repleta, magnum
 nium est, eodem adserente, abstinere ab iniquitatibus
 voluptatibus. Absint ergo à nobis, qui Christi
 quæ vel speciem Bacchanaliorum supra dictor
 omnestumultus & discursationes, omnes Cla-
 diurni quàm nocturni, omniaque, quibus corpo-
 rificemur, signa, tempus enim hoc, verba sunt Au-
 minie celebratur, tempus gemendi est, tempus flendi,
 precandi. Absint omnes computationes, om-
 Dominus jejunat, Væ ergo surgentibus summo me-
 tem sedentur, prorogantibus ad crepusculum usq;
 Inquorum convivis est Cithara ac Nabium, tym-
 opus autem Jehovæ non inveniuntur, & factum manuum
 Es. 5. 11. Væ valentibus potare vinum & strenuis
 ebriantem v. 22. Dominus dirissimam passio

is, cum
 eps no
 u, quis
 tendi
 , hinc
 empe
 nobis,
 illud,
 astitu-
 aprico
 mitatu
 il quic-
 ? Nec
 it pon-
 n jeju-
 6. Ad
 terim,
 tempe-
 Luc. 21.
 s & vi-
 t. Hom.
 carnem
 rit, libi-
 im cor-
 jejunare
 ale jeju-
 us mundi
 olumus,
 Absint
 tus tam
 m testa-
 passio Do-
 endi & de-
 uriosa
 inebrian-
 dai ipsos,
 uc vinum
 nsiderant.
 quum, in
 niosissi-
 m am-

